

## AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3022/2018. (I. 26.) AB VÉGZÉSE

### bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

#### v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1989. évi XIX. törvény 606/B. § (1) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására, valamint a jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

#### I n d o k o l á s

- [1] 1. A Veszprémi Törvényszék tanácsa a 2017. október 10-én hozott 2.Bf.977/2016/7. sorszámú végzésével az előtte folyamatban lévő ügyben a büntetőeljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a büntetőeljárásról szóló 1989. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 606/B. § (1) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, a kihirdetés napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítést, valamint a konkrét ügyben történő alkalmazásának kizárását indítványozta.
- [2] Az indítványban foglaltak szerint a Veszprémi Törvényszék 2. számú büntető fellebbviteli tanácsának elnöke és bírái az indítvánnyal érintett ügy nyomozati szakában a kényszerintézkedést meghosszabbító határozatok felülbírálatában valamennyien részt vettek. Az Alkotmánybíróság a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában megfogalmazott alkotmányos követelmény szerint e bírák a büntetőügy további elintézésében nem vehetnek részt. Az Országgyűlés az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvénnyel az alkotmányos követelménynek megfelelően módosította a Be. 21. § (3) bekezdésének normaszövegét, azonban az indítvánnyal támadott rendelkezés révén olyan átmeneti szabályt is bevezetett, amely miatt az alkotmányos követelmény szerinti értelmezéssel ellentétben a Törvényszék olyan bírúinak kellene lefolytatni a másodfokú eljárást, akik az Alaptörvénynek megfelelő értelmezés szerint az eljárásból kizártak. A támadott átmeneti rendelkezés egyrészt ütközik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti pártatlan bírósághoz és tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjoggal, másrészt sérti a XV. cikk (1) bekezdése szerinti törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményét is.
- [3] Az indítványozó tanács álláspontja szerint a jogalkotó a tisztességes eljárás összetevői közül a pártatlan bírósághoz való jog és az ügyek észszerű határidőn belül való elbírálása követelményének konkurálását úgy oldotta fel, hogy az időszerűséget előtérbe helyezte a pártatlanság követelményével szemben. Az átmeneti rendelkezést tartalmazó jogi szabályozás nem felel meg a pártatlan bíráskodás objektív követelményének, mely a demokratikus jogállamokban feltétlenül érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik. Az Alkotmánybíróság által kimondottan, objektíven nem pártatlannak mutakozó bíró, az átmeneti szabályokat tartalmazó jogalkotói aktus következtében sem válik, még időlegesen sem pártatlanná, ezért a vádemelés utáni bírósági eljárásban csak kizárt bíróként vehet részt. A megsemmisíteni kért átmeneti szabály továbbá a törvény előtti egyenlőség, mint alkotmányos alapjog tükrében sérti a jogbiztonságot. A pártatlanságát veszített bíró nem tekinthető törvényes bírónak. Az átmeneti rendelkezések következményeként a folyamatban lévő büntetőügyekben a kizárással érintett bírók mégis eljárhatnak, azaz az állampolgároknak egyik ügyben van joga, a másik ügyben pedig nincs joga arra, hogy az ügyét a törvény által felállított pártatlan bíróság bírálja el, ezáltal a törvény előtti egyenlőség kiüresedik. A pártatlanság objektív mércéje alapján a kizárt bíró által lefolytatott eljárásban az időszerűség követelményét értelemszerűen fel sem lehet vetni, az nem versenyezhet a tisztességes bírósági eljárás további ismérveivel, mert kizárt bíró semmilyen eljárási cselekményt nem végezhet, illetve az általa végzetteket meg nem történtnek kell tekinteni, azok joghatás kiváltására nem alkalmasak. Az indítványozó tanács emellett hivatkozott az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében kimondott hatalommegosztás elvére is, ahhoz kapcsolódóan azonban önálló indokolást nem terjesztett elő.

- [4] 2. Az Alkotmánybíróság a 25/2017. (X. 17.) AB határozatban már vizsgálta a Be. 606/B. § (1) bekezdés c) pontjának alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben és a bírói kezdeményezéseket elutasította. A bírói kezdeményezések hivatkoztak a jogbiztonságra, a törvény előtti egyenlőségre, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra, valamint a pártatlanság és az időszerűség követelményeinek ütközésére.
- [5] Az Alkotmánybíróság hivatkozott döntésében foglaltak szerint az alkotmánybírói határozat rendelkező részébe foglalt alkotmányos követelmény a bíróságokra kötelező, és attól eltérő jelentést nem tulajdoníthatnak az adott jogszabályi rendelkezésnek. Természetesen nincs akadálya annak, hogy a jogalkotó módosítsa az alkotmányos követelménnyel érintett jogszabályi rendelkezést. Ez ugyanakkor nem vezethet a jogbiztonság, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez, vagyis a címzettek számára egyértelműnek kell lennie, hogy milyen eljárási szabályok irányadóak az adott ügyben, másrészt a módosítás nem üresítheti ki az említett alapjog tartalmát. A konkrét ügyben az Alkotmánybíróság a hatályos jog kíméletével járt el és megállapította, hogy az indítványokban felvetett ellentmondás megfelelő jogértelmezéssel feloldható. A támadott rendelkezés ugyanis a Be. 2017. évi XXIX. törvénnyel megállapított 21. § (3) bekezdés a) pontjának alkalmazásáról, illetve annak mellőzéséről szól. Azon ügyekben tehát, melyekre a módosított kizárási rendelkezés kiterjed, a bíróság összetétele megfelel az Alkotmánybíróság követelményének. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezések nem sértik az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, ezért az indítványokat elutasította. Arra a kérdésre pedig, hogy milyen szabályok alapján kell eljárni azokban az ügyekben, amelyek a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat közzétételekor folyamatban voltak, vagy ezt követően, de a Be. módosítása előtt indultak azt a választ adta, hogy az Alkotmánybíróság határozatának *erga omnes* kötelező hatályát az alkotmányos követelményt jogszabályba foglaló jogalkotói döntés nyilvánvalóan nem ronthatja le. A derogációs tilalom vonatkozik az időbeliségre, tehát a jogalkotó nem korlátozhatja az alkotmányos követelmény alkalmazását valamilyen jövőbeli időponttól kezdődő időszakra, és vonatkozik az eljárás szakaszaira is, tehát a nyomozás elrendelésével kezdődő büntetőeljárás egészére irányadó, nem korlátozható az ügyek bíróságra érkezésére. Azon ügyekben tehát, amelyekben nem lehet alkalmazni a Be.-be épített módosított kizárási szabályokat, a bíróságoknak közvetlenül kell figyelembe venniük a 21/2016. (XI. 30.) AB határozattal megállapított alkotmányos követelményt {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24], [26]–[31]}.
- [6] 3. Az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerint, ha bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.
- [7] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy ítélt dolog áll fenn, mivel a bírói kezdeményezés az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabályi rendelkezés vizsgálatára irányul és a bíróság az Alaptörvénynek ugyanazokra a rendelkezéseire és azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 31. § (1) bekezdése és a 64. § f) pontja alapján visszautasította tekintettel arra is, hogy a körülmények alapvetően nem változtak meg.

Budapest, 2018. január 23.

*Dr. Schanda Balázs* s. k.,  
tanácsvezető alkotmánybíró

*Dr. Pokol Béla* s. k.,  
alkotmánybíró

*Dr. Stumpf István* s. k.,  
alkotmánybíró

*Dr. Szívós Mária* s. k.,  
alkotmánybíró

*Dr. Varga Zs. András* s. k.,  
előadó alkotmánybíró

*Dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleménye

- [8] Nem értek egyet a jelen végzéssel, a bírói kezdeményezés visszautasításával.
- [9] Az Abtv. 25. §-a alapján előterjesztett bírói kezdeményezést ítélt dologra hivatkozással utasítja vissza végzésében az Alkotmánybíróság. Ítélt dolog esete a végzés szerint azért áll fenn, mert a bírói kezdeményezés olyan jogszabályi rendelkezés vizsgálatára irányult, amit az Alkotmánybíróság már a 25/2017. (X. 17.) AB határozatában az Alaptörvény ugyanazon rendelkezései és azonos alkotmányos összefüggések alapján már felülvizsgált. Ezzel nem értek egyet, az ítélt dolog megállapítását megalapozatlannak tartom, ezért a bírói kezdeményezés visszautasításának – álláspontom szerint – nem volt helye, azt érdemben kellett volna vizsgálni.
- [10] Az Alkotmánybíróság ugyan a 25/2017. (X. 17.) AB határozatában már vizsgálta a Be. 606/B. § (1) bekezdés c) pontjának az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésével való összhangját. E korábbi alkotmánybíróági határozatban viszont az Alkotmánybíróság pont annak a részletes vizsgálatát nem végezte el, hogy a Be. 606/B. § (1) bekezdés b) és c) pontjai kapcsán nem sérül-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlan bírósághoz való alkotmányos jog. A hézagosan lefolytatott vizsgálatot már a 25/2017. (X. 17.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásomban is kifogásoltam. Ezért nem tartom meggyőzőnek, hogy e korábbi határozat alapján a jelen bírói kezdeményezés által is megfogalmazott kérdés ítélt dolognak minősül.
- [11] Megjegyzem továbbá, hogy a jelen végzésben felhívott 25/2017. (X. 17.) AB határozat a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat nyomán született. A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat alkotmányos követelményi formában állapított meg egy – a törvényből korábban hiányzó – kizárási okot: „a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el”. A Be.-ből hiányzó kizárási ok alkotmányos követelményi formában megalkotásával nem értettem egyet, mert a bíróra vonatkozó kizárási ok létrehozását – a 21/2016. (XI. 30.) AB határozattól eltérően – jogalkotói feladatnak tartottam. Különvéleményemben ezért kifejtettem, hogy a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalmának hiánya mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával, s így jogalkotással lett volna megfelelően pótolható, nem pedig alkotmányos követelmény megfogalmazásával. Az általam javasolt módon, vagyis a mulasztás megállapításával elkerülhető lett volna az a jogalkalmazásban a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat nyomán megjelenő értelmezési probléma, amit a jelen ügyben az indítványozó bíróság (is) felvetett, illetve ami kiváltotta a 25/2017. (X. 17.) AB határozat meghozatalát: az alkotmányos követelmény, mint az Alkotmánybíróság által a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban alkalmazott jogkövetkezmény, alkalmatlan volt az alaptörvény-ellenes helyzet megfelelő rendezésére.

Budapest, 2018. január 23.

*Dr. Stumpf István* s. k.,  
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: III/1989/2017.

